

Paul van Erkelens, dijkgraaf van Wetterskip Fryslân.

‘Met techniek alleen houden we geen droge voeten’

‘s Lands langstzittende dijkgraaf waant zich terug in de politiek

Hij is ‘s lands langstzittende dijkgraaf. Toch begon Paul van Erkelens van Wetterskip Fryslân ooit als politicus. Het laatste decennium ziet hij de rol van de waterschappen en de dijkgraven drastisch veranderen. Nu waant hij zich terug in de politiek. ‘Onze rol is meer dan ooit een verbindende geworden.’

Auteur: Paul van der Sneppen
Foto's: Daniël Hartog

IN GESPREK MET

organisatie, de nadruk op communicatie, ik vind dat mooi.’
Van Erkelens heeft het vak van dijkgraaf de afgelopen jaren drastisch zien veranderen. Waar waterschappen vroeger vooral autonome, technocratische organisaties waren, zijn het nu steeds meer politieke organisaties aan het worden. ‘Voorheen waren we hier vooral bezig met het waterpeil, het afvoeren van water via de gemalen en het aanvoeren van water uit het IJsselmeer. Daarnaast bouwden we dijken. Dat was het wel zo’n beetje. We waren vooral bezig met technische oplossingen op postzegelniveau. Daar reddden we het niet meer mee. Nu komt het er veel meer op aan welke maatregelen gemeenten nemen in de ruimtelijke ordening. We stellen ons heel andere vragen: hoe bouw ik klimaatbestendige wijken? Hoe bieden we het hoofd aan hoosbuien?’

Overheidsorgaan

Van Erkelens zag zijn waterschap veranderen van een technocratische organisatie in een volwaardig overheidsorgaan dat opereert tussen andere overheidsorganen. ‘We nemen volop deel aan het overleg tussen al die overheidsorganen. Voorheen was het zo: als je ergens over gaat, gaat een ander er niet over. Zo waren de verantwoordelijkheden verdeeld tussen gemeenten, provincies en waterschappen. Zo’n werkwijze is heden ten dage niet meer houdbaar. Mijn rol als dijkgraaf is veel meer die van verbinder geworden.’

Dat heeft volgens Van Erkelens ook te maken met het feit dat de besturen van de waterschappen veel politiever zijn geworden. ‘Toen ik in 1993 bij het waterschap Regge en Dinkel in dit vak instroomde, zaten alle bestuurders nog op persoonlijke titel in het bestuur. Nu zijn dat allemaal afgevaardigden van politieke partijen. En dat is goed, want dat zorgt voor verbindingen met andere organen, waaronder provincies en gemeenten.’

Horizon

Het is niet alleen goed, maar ook hoognodig, legt de dijkgraaf uit. Hij ziet een belangrijke taak voor de waterschappen weggelegd bij het wijzen op de noodzaak van een langetermijnvisie in lokaal bestuur. ‘Veel lokale bestuurders hebben de blik op een horizon die slechts enkele jaren in de toekomst ligt. De eigen ambtstermijn is vaak leidend. Om het hoofd te bieden aan klimaatproblematiek, moeten we echter soms decennia vooruit denken. De gemeente Harlingen, bijvoorbeeld, wil graag achter de dijken iets gaan ontwikkelen. Ik heb dat sterk afgeraden. De kans is namelijk groot dat we over tien jaar de dijken in de richting van het binnenland moeten verbreden.’

De dijkgraaf heeft dus niet altijd een makkelijke boodschap voor zijn gesprekspartners. Daar komt bij dat met het ontwikkelen van langetermijnvisies ook veel koffiedik kijken is gemoeid. ‘Als het Harlinger bestuur me vervolgens vraagt of ik dat zeker weet, moet ik bekennen dat dat niet het geval is. Klimaatadaptatie is nu eenmaal geen exacte wetenschap.’

‘We willen meer als onderneming kunnen opereren’

Veenweidegebieden

In Friesland liggen volgens Van Erkelens de belangrijkste uitdagingen in het beheer van de veenweidegebieden. Boeren dreigen in de verdrukking te komen. ‘We ontkomen er bijna niet aan om het waterpeil omhoog te brengen. Daar gaan boeren onherroepelijk last van krijgen.’

Zo wordt er in Friesland met boeren discussie gevoerd over de vraag of het nog wel verstandig is om in de lager gelegen delen van de provincie pootaardappelen te verbouwen. Hetzelfde geldt voor de Friese kustgebieden. Verzilting is daar het probleem. Van Erkelens vraagt zich af of het waterschap dat kan blijven terugdringen. ‘We waarschuwen voor het telen van pootaardappelen in dergelijke gebieden. We vragen boeren zich bewust te zijn van de risico’s en we zeggen ook dat ze niet bij ons kunnen aankloppen als het misgaat.’ Van Erkelens is zich pijnlijk bewust van de verstrekkende consequenties van zo’n boodschap. ‘Pootaardappelen zijn van groot economisch belang voor deze provincie.’

Mitigatie

De Friese dijkgraaf pleit nadrukkelijk voor een klimaatbeleid van zowel adaptatie als mitigatie. Vooral dat laatste vergt meer van de waterschappen dan enkel het zoeken naar technische oplossingen. Het beperken van de klimaatverandering vertaalt zich in Friesland vooral in een zware verantwoordelijkheid om de CO₂-uitstoot van het waterpeilbeheer terug te dringen. ‘Als gevolg

Wie Paul van Erkelens ontmoet, kan weleens het zicht verliezen op de tijdlijn van diens bestuurlijke carrière. Deze *éminence grise* van het waterbeheer dient al 26 jaar bij de waterschappen. Maar daarvoor doorliep de D’66-politicus al een loopbaan als onder meer wethouder in Hengelo en burgemeester van Winterswijk.

Anciënniteit

Die anciënniteit is hem nog niet aan te zien. Dat komt vooral door de bevoegenheid waarmee hij zijn verhaal doet en de gretigheid waarmee hij nieuwe ontwikkelingen omarmt. ‘Ik geniet van mijn nieuwe rol. Door de uitdagingen waar klimaatverandering ons voor stelt, is mijn taak er alleen maar leuker op geworden. De veranderingen in onze

van overheidsdoelstellingen moeten we de CO₂-uitstoot met 25 procent terugdringen. In Friesland is dat een monsterklus. Het waterpeilbeheer in onze Friese veenweidegebieden genereert nu nog een CO₂-uitstoot van maar liefst 1,5 miljoen ton per jaar. Dat is een kwart van alle CO₂-uitstoot uit het waterpeilbeheer van alle Nederlandse veenweidegebieden samen.'

Een andere grote uitdaging voor het Friese waterbeheer is het op peil houden van de zoetwatervoorraad. Het hele gebied tussen het IJsselmeer en Oost-Groningen drinkt van de voorraad uit het IJsselmeer. 'Tot 2050 gaat dat goed, verwachten we. Daarna hebben we een probleem. We hebben straks niet meer genoeg zoet water.'

Zoetwaterpeil

Met die vooruitziende blik is Wetterskip Fryslân begonnen aan Project Spaarwater. Met de stakeholders wordt gezocht naar manieren om het

zoetwaterpeil aan te vullen met regenwater, zonder daarvoor oppervlaktewater te gebruiken. Ook wordt gekeken naar toepassingen van druppelirrigatie in de landbouw.

Opmerkelijk is dat juist de boeren, waarmee Van Erkelens toch vaak lastige gesprekken voert, zich vaak flexibel tonen. 'De Friese boeren doen wat mij betreft hun stuurse en behoudende imago geen enkele eer aan. Ze denken goed mee en zijn erg innovatief. De moderne boer kan het zich niet permitteren om stil te zitten. Dat weten ze en dat merk je.'

Lof

Ook heeft van Erkelens, zoals van een verbinder misschien verwacht mag worden, lovende woorden voor het Rijk. De rijksoverheid lijkt wat hem betreft de handschoen aardig op te pakken als het om de aanpak van klimaatproblematiek gaat. 'Er wordt behoorlijk geïnvesteerd in projecten als Vitaal Platteland en de Regiodeals.'

Die loftuigen blijven niet zonder een kritische noot. Zo vindt de dijkgraaf bijvoorbeeld dat het Rijk kritisch moet kijken of wetgeving en regelingen nog wel aansluiten bij de doelstellingen voor de klimaat- en energietransitie. Van Erkelens wil in de toekomst meer ruimte om als waterschap te kunnen opereren als onderneming. 'Een voorbeeld: wij gaan vijf miljoen kuub biogas maken uit slibverwerking. Dat gebruiken we primair voor onze eigen energieopwekking. Willen we dat echter ook doorgeven aan derden, dan worden we plots gezien als energieproducent. Dat heeft als gevolg dat we energiebelasting en btw moeten betalen. Dat smooit de incentive om als waterschap op een vernieuwende wijze te werken aan energietransitie. Dat past niet bij de uitdagingen waar we voor staan, vind ik.'

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-7751